[illegible]

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.) Hans Schöier
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 155:—
Termin (4 kuud) .... kr. 56:—
Kuu .... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Ärikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Neljapäeval, 5. novembril 1970
Upplaga C
Nr. 256 (3540)

USA presidendid vaadatuina ameerika zhurnalisti silmaga

Arthur Krock, tuntumaid Ameerika ajakirjanikke, seisis üle 20 aasta New York Times teenistuses Washingtoni korrespondendina. Temale annetati kolm korda Pulitzeri auhind heade ja objektiivselt kirjutatud artiklite eest, haruldus Ühendriikides. Washingtonis jälgis ta kümne USA presidendi tegevust ja kirjutab sellest põnevas raamatus "Ich und die Präsidenten" (Mina ja presidendid), mis ilmus saksakeelses tõlkes Bertelsmanni kirjastuse väljaandel hinnaga DM 24.

Raamatus leidub hulk fakte presidentide tööst ja elust, mis seni olid väga vähestele või üldse mitte teada. Eriti huvitavad on tema informatsioonid F. D. Rooseveldi ja Kennedy ning Eisenhoweri tegevusest, kulisside tagusest mängust nende ajastul, sisepoliitilisest võitlusest ja valimistest Ühendriikides, suhtumisest teistesse riikidesse, eriti muidugi Euroopasse ja eriti Venesse. Kõige selle juures pole võimalik peatuda, küll aga üksikute küsimuste juures.

Autor kritiseerib näiteks õige teravalt Rooseveldi, kellega ta oli sageli heas, siis jälle halvas vahekorras. Ta kriipsutab alla selle presidendi mitteotsekohesust, viha tema vastu sihitud kriitika vastu, huvi igasuguse klatshi vastu, kontrolli ametnikkude ja poliitikute üle, kes seisid tihedas kontaktis ajakirjanikkudega, kergeusklikust Stalini suhtes.

Krock kuulub edasi nende USA ajalehemeeste hulka, kes ei uskunud Rooseveldi sisereformide tulemustesse ja oli n.n. New Deali kõva vastane, mis osas tal oli, nagu tegelik elu hiljem näitas, täieline õigus. Sisemised, eriti majanduslikud ja sotsiaalsed reformid olid hädavajalikud, tee, mis Roosevelt valis, oli aga vale.

See on eriti seepärast huvitav lugeda, et Rootsi ajakirjanduse lemmik, sama Roosevelt, sai siin nii populaarseks tänu just sellele New Dealile. Teisest maailmasõjast osavõtmise kohta tõhendas vana Kennedy, John Kennedy isa, kes autori sõnade järgi oli tegelikuks valimiste võitjaks, kui ta poeg presidendiks sai, et Roosevelt tahtis seda sõda, mis võib õige olla, kuna sõda päästis teda suurtest majanduse raskustest ja rahva arusaamisest, et New Deal oli vale tee.

Meile kõige huvitavamaks raamatu osaks on kahtlemata n.n. Cliffordi aruanne 1946. a. Clark Clifford tuli president Trumani ettepanekul mereväe küsimuste asjatundjana valge

Roosevelt.

majja ja nimetati hiljem Trumani erinõuandjaks selle koha vabanemisel.

Ta koostas presidenti soovil memorandumi Venesse puutuvais küsimusis ja esitas selle 24. sept. 1946 oma kõrgele ülemusele. See hästi asjatundlikult koostatud ülevaade avaldas kahtlemata suuri mõju Trumani tegevusele, kes vastandi-

Järg lhk. 2.

Kunstinäitus ja noorteõhtu

Toomas Lehese kunstinäitus avatakse pühapäeval 8. nov. kl 17 Eesti Majas. Toomas Lehes õppis reklaamtehnikat ja graafikat Göteborgi kunstikoolis ja alustas maalimisega a. 1957. Praegu õpib ta Göteborgi ülikoolis ühiskonnateadust. Käesolev kunstinäitus on tema teine iseseisev näitus.

E. Kultuuri Koondise ja Noortetöö ühisel korraldusel toimub noorteõhtu pühapäeval 15. nov. kl 17 Eesti Majas. Kavas soololaule: Anne-Mari Horm-Akser, Andres Kukk — klaveril Toomas Tuulse. Humoreske loeb Väino Konga, romaanikatke — Enn Nõu ja luuletusi — Aarand Roos.

Eeskava lõpul on noorte ühine koosviibimine koos tantsuga. EKK juhatus ja Noortetöö toimkond loodab eesti noorte rohkearvulist osavõttu.

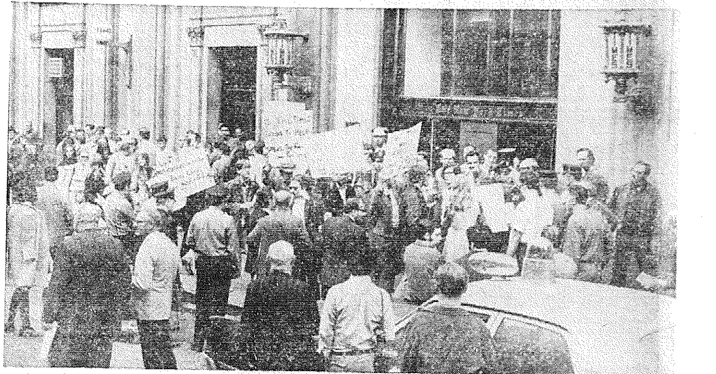
Demonstrandid blokeerimas New York Times'i sissekäikusid. "Kas Baltikumi venestamisest ei sobi kõnelda lehe veergudel?" küsitakse ühel plakatil . . .

Balti üliõpilased sulgesid New York Timesi sissepääsu

NEW YORK (VES) — Eesti, läti ja leedu rahvusest noored, peamiselt üliõpilased, organiseerisid laupäeva pärastlõunal mõjuva protesti ajaleht "New York Times'i" vastu. Tõukejõuks oli eriti see, et leht on ignoreerinud Balti rahvaste vabadusvõitluslikke sündmusi [illegible] välti. Informatsiooni avaldamata ka 18. okt. UN-i hoone juures aset leidnud üle 3000 osavõtjaga protestimiitingust, tuues aga samaaegselt ära teisi vähemaid vastavaid sündmusi. Niinimet. istumisdemonstratsiooniga blokeeriti 43. tänaval asuva ajalehe hoone peasissekäigud üle 40-minutiks. Orotestdemonstratsioon tuli "N. Y. Times'i" töötajaile ilmselt ootamatusena. Tekkis kohati ka vähemat kähmlemist ja kutsuti politseiüksus välja. Pärast mõnekümneminutilist blokaadi asusid "N. Y. Times'i" toimetuse esindajad läbirääkimistesse aktsiooni juhtidega ja nõustusid, et ajalehe poliitilise osakonna toimetaja Clifton Daniel võtab protestijate esindajad hiljem vastu, mille järele avati suletud sissekäigud.

Üritus kandis n.ü. välkaktsioonikollasel alusel. See võitlusgrupp on käigu juures, millest tekkis rüselemiilmet ja oli hästi organiseeritud, mida juhtis hiljuti eriaktsioonideks ellukutsutud Balti noorte vabadusvõitluse organisatsioon, mille liikmed kandsid rinnas organisatsiooni tunnusmärki — BYFF (Baltic Youths Freedom Fight) mustad tähed tumeühenduses ka mõnede Balti organisatsioonidega, millised taotlevad Läti, Eesti ja Leedu vabastamist N. Vene okupatsioonist.

"New York Times'i" paarikümnekordne hoone asub 43. tänaval, Times Squareist pool blokki läänes. Balti üliõpilasnoored kelledega olid liitunud üksikud vanemad õpilased ja keskmise põlve akadeemiliset peret, kogunesid mõned blokid eemal ja liikusid hajutatud salkadest läbi rahvarohke Times Square'i, märkamatult "N.Y. Times'i" hoone ette. Sellel on suurem peasissekäik pöördklass-ustega ja lähedal veel kõrvaluks, mis mõlemad viivad peahalli, mis külastava publiku kõrval kasutavad ka toimetuses ja kontoreis töötajad. Vaatamata laupäevale oli seal elavat liikumist.

Välkkiirelt okupeerisid noored kell 14.10 pea- ja kõrvalsissekäigu, mida ei suutnud takistada 3 esikus olnud hoone politseinikku, kes vahtisid imestanud nägudega sündmuste arengut ja alustasid segaduses olles edasi-tagasi jooksmist abi kutsumiseks. Mõne minuti pärast ilmusid halli mõned ajalehe asjamehed, et saada ülevaadet kelledega ja mispuhul on demonstrantidega tegemist. Paar rinnakamat katsusid jõudu tarvitades eemaldada istujaid peasissekäigu juures, millest tekkis rüselemine ja kähmlus. Kellegi rebiti kuub puruks. Suurema löömingu tekkimise vaigistasid kohe protestijate juhid. Uste ees ja vahel istujad tihendasid veelgi oma ridu.

enne politsei väljakutsumist ning suurema skandaali tekkimist püüti vist veel katsetada olukorda likvideerida omal käel. Tundus, et oli antud korraldus trükikoja töölistele, et need katsuks suruda Balti noorte "invasiooni" välja, sest sinistes riietes töölisi, mõnedel sõjakad näod ees, hakkas järsku suuremal arvul hoone sisemusest kohale ilmuma. Seal jäid nad aga arusaamatult vahtima — demonstrantides ei olnud tegemist n.n. tavaliste hippide ega ka "värvilistega", vaid sissekäigu olid blokeerinud hoopis korralikuma välimusega intelligentsed noored ning nende käes olevad plakatid kõnelesid ka omamoodi keelt.

Viimastes tehti õigustatud etteheiteid "N.Y. Times'ile" ja küsiti, miks vaigitakse Baltikumi venestamisest — misläbi töötatakse kaasa Vene imperialismi heaks jne.

Vahepeal hoone esik ja sissekäikude ümbrus muutus kärarikkamaks, tänaval osa noori jagasid selgitavaid lendlehti ja inimesed jäid

Järg. lhk. 2.

Keres Rootsi

Jõulu — ja uueaasta vahel toimub Stockholmi maleliidu traditsiooniline rahvusvaheline maleturniir, kuhu sel aastal saabub rohkesti rahvusvahelisi suurusi.

Osa võtavad suurmeistrid Boris Ivkov (Jugoslaavia), Klaus Darga (Lääne-Saksamaa) ja eestlane Paul Keres, kes tuleb koos ühe vene suurmeistriga. Soomest võtab osa rahvusvaheline meister Heikki Vesterinen. Rootsi poolel võistlevad Ulf Andersson, Börje Jansson, Åke Olsson ja poolakas Jerzi Levi.

M. Ots 75-a.

Göteborgis sai 3. novembril 75-aastaseks praost Martin Ots, end. Göteborgi eesti koguduse õpetaja.

Lapsed "mannekeenidena" esitamas praktilisi lasteriideid "Triinu" aastapäeval (EPL-foto Tippo)

12.000 krooni sümpoosiumiks

Valitsus on määranud 12.000 kroonise toetuse Balti Instituudile Põhjala ulatuses sümpoosiumi korraldamiseks Stockholmis eelolevál kevadel.

Sümpoosiumil käsitletakse vähemusprobleeme ja baltlaste osatähtsust teaduslikus uurimises.

- **Stockholmis** sündis tütar Märt ja Ethel Metsolovile teise lapsena perekonnas.

SIIT ja SEALT

- Stockholmis abiellusid Kaia Pang ja Sten Adolfsson. Pruut on adv. Ervin Pangi tütar.
- Stockholmis kuulutati abiellujatena maha Rein Tarkpea ja Ingrid Must.
- Stockholmis abiellusid Pirert Ermus ja Bengt Hammarström. Pruut on arh. Viktor Ermuse tütar.

USA-muljed, noortefilm ja laste moeparaad TRIINU aastapäevapeol

Naisteajakirja "Triinu" traditsiooniline aastapäeva koosviibimine toimus pühapäeval, 21. okt. Stockholmi Eesti Majas. Rohkearvuline publik koosnes nii noortest kui vanematest inimestest. Saali sisenedes võttis vastu rõõmus lastevadin, sest koosviibimine oli seekord mõeldud peamiselt lastele ja neile, kes lapsi armastavad, nagu "Triinu" peatoimetaja Vera Poska-Grünthal oma tervituses rõhutas. Lapsed olid seekord peategelased, kes esinesid riiete demonstratsioonil mannekeenidena, samuti ka lauluettekannetega.

Koosviibimise avas Vera Poska-Grünthal, kes tõi tervitusi oma Ameerika-reisil kohatud kaasmaalastelt, andes üle eriti südamlikke soove Eesti Naisliidu juhataja proua Jole Kurmani ja viimase "Triinu" sügisnumbri toimetaja Minda Meikupi poolt, kes olid korraldanud "Triinu" sõpradele koosviibimise ja nõupidamise koosoleku.

Aastapäeva koosviibimisel näitas pr. H. Klement eelkõige filmi Saksamaal toimunud "Koguja" suurlaagrist, mis peeti eesti gaidluse 50-aastase kestvuse tähistamiseks. Filmile andis seletusi pr. E. Klemmer, millest kuulsime, et sellised suurlaagrid on äratanud eesti noortes erilist huvi ja neist võetakse elavalt osa. Vanemad skaudi- ja gaidijuhid aga kahtlevad, kas see uus vorm skautluses tuleb talle kasuks, olles arvamisel, et tuleks eelistada siiski väikemaid töölaagreid.

Üks on aga kindel — eesti noored üle kogu maailma loovad suurlaagris omavahelisi kontakte, mis aitab vabas maailmas eestlust elavana hoida.

Vahepeal serveeriti kohvi ja osteti nobedasti loteriiloose, kus loteriilaual eriti paistsid silma proua Raukase poolt annetatud ja kootud kindad.

Siis toimus väikeste mannekeenide esinemine, kusjuures andis riietesse puutuvais küsimusis seletusi pr. S. Vasur. Riietusesemed olid Hötorgetil asuvast, lasteriieti äri Per ja Lisa. moodsad tütarlaste kleidikesed küll pükste ja tuunikatega, küll vestidega poistele. Hinnad olid kaunis "sooiased", eriti kui võrrelda neid emade endi poolt valmistatud riietega. Näiteks oli pr. Saare saanud 20-kroonise kuluga oma kolmele lapsele nägusad kleidikesed selga.

Vahepeal rõõmustasid Tiina ja Katrin Randviir koosviibijaid kolme lauluga — "Vaikne kena kohakene", "Kasvamas kus kingurinnal" ja "Toomed on järverannalla". Kui käteplaksutus oli vaibunud, jutustas eesti lasteaia juhataja Erna Klemmer lasteaia majanduslikest muredest, milliseid oli aidanud hästi lahendada mõne aja eest korraldatud muusikaline peaielõuna Rootsi Rahvusmuuseumis, kus eesti artistid esinesid tasuta. Osavõtt oli elav ja selest sissetulekust võib eesti lasteaed edasi tegutseda kuni aasta lõpuni ja uue loodetava toetuse saamiseni Stockholmi linnalt. Eesti lasteaed töötab rootsi lasteaedade programmiga, mis nõuab kalleid õppevahendeid. Praegu on lasteaias 42 last, neist sügisel juurdetulijaid 18. [illegible] neleja tänas kõiki, kes annaud annetuse selleks, et lasteaed võib [illegible] tegevust jätkata.

Vera Poska-Grünthal kõneles [illegible] puks oma Ameerika-reisist, mis kestis 4 nädalat, mil ta viibis peamiselt oma tütre perekonnas [illegible]

Järg. lhk. 2

Korp. Filiae Patriae 50-aasta juubelipidustusist osa võtnud liikmed ja vilistlased pildistatuna Stockholmi Arstide Majas. (EPL-foto Tippo)

EPL 5. novembril 1970

Energiata ühiskonnad

Kusagil maailmas ei kõnelda nii palju tööst, uhkusest olla töötaja jne. kui N. Venemaal ja teistes idariikides. Kusagil mujal ei kõnelda aga ka nii palju töödistsipliini puudustest, laokilejäämisest, joomarlusest, ebaefektiivsusest. Tööd ülistaval ja õilistaval propagandal ei ole mingit tõelist suhet tegelikkusega. Ebatasakaal, mis on takistanud faktiliselt kommunistlikul maailmal saavutamast pariteeti kapitalistliku maailmaga majanduslikul alal ja sellega ära hoidnud ka paljud ohud, mis otseselt tekiksid niipea, kui kommunistlik maailm end tunneks oma massrelvastuse taga ka strateegias nii hädavajalikku efektiivset majandust ja tootmisaparaati.

Need, kes idariike külastavad, ei suuda ära imestada, kuidas see on võimalik süsteem, kus töötaja päeva jooksul korduvalt oma töökohalt lahkub, et seista mitmesugustes elu alalhoidmiseks ja üldse elamiseks vajalistes "sabades", näit. toiduainete sisseostmiseks jne. Asi, mida peetakse vältimatuks, sest kommunistlik majandussüsteem ei ole suutnud asju korraldada nii, et valitseks vajalik kaupade küllus ja sellega saaksid kodanikud ja töötajad varustatud ka väljaspool tööaega. Imestamisväärne on ka tohutu lohakus produktsioonis, statistilised võltspildid tootmise efektiivsusest, põldudele koristamata jäävad viljasaagid, ilmastiku kätte roostetama jäävad rikki läinud masinad. See kõik, nii võõras demokraatlikus maailmas ja isegi lääne diktatuurides, on eriliseks tunnusmärgiks kommunistlikule majandussüsteemile. Tunnusmärgiks, mida ei taheta tunnustada, kuid mis ilmneb iga päev n.n. enesekriitikast, partei paroolidest, majandusdirektiividest, hoogtöödest.

Küsimusse kerkib koguni, kas ainult süsteem on süüdi kui misugune? Või on süsteemi viga see, et see võtab indiviidilt ära tulevikuperspektiivid, motiivid püüdmiseks edasi ja langetab ta pessimistlikku apaatiasse, lootusetusse, mille kaugemaks sisuks on teadlik või ebateadlik passiivne vastupanu. Ebaefektiivsuse tendents käib läbi kõigi kommunistlike ühiskondade alates N. Liidust kuni Kuubani välja. N. Liidu juhid on selle juures juba aastakümneid seadnud oma plaanide sihiks "möödaminekut kapitalistlikust Ameerikast" ja seadnud tähtaegasidki, lükates neid ikka ja jälle edasi. Viimasel ajal ei ole sellest möödaminekust enam kõneldudki, sest vahe on vähenemise asemel kasvanud. Kõigele propagandistlisele ja distsiplinaarsele ponnistusele vaatamata ei ole suudetud inimesi teha usinaiks ja tööindu suurendada. See käib analoogiliselt ka Pekinig-Hiina kohta, kus inimesed on lülideks kaugetes teoreetilistes ümberkoolitamistes kõige utoopilisemast sordist. Nad on muudetud tööloomadeks kommuunides, kus isegi inimlik sugudevaheline kokkupuude on seatud riigi kontrolli ja juhtimise alla. Põhja-Vietnamis, vaatamata sõja- ja hädaolukorrale, ei võeta plaanitäitmist kuigi tõsiselt ja kolhoosides jääb osa vilja koguni koristamata. Kuubas püüti rahvast efektiviseerida suhkrutoodangu suurendamise kampaaniaga, ent eesmärgid jäid saavutamata. Siin tuleb meeles pidada, et Pekingi-Hiinas ja Kuubas võiks ceidada masside suuremat kaasaminemist, kuna nendes on punarezhiimid tekkinud ilma otsese Moskva sõjalise jõu kaasabita ja nii ütelda "sisemiste jõududega".

Efektiivsuse vahenemine on tabanud ka neid rahvaid, kes vägivaldselt on sattunud kommunismi küüsi, kuid olnud varem tuntud eriti usinatena. Sinna kuuluvad näit. tshehhid, sakslased ja ka balti rahvad. Nende arengutempo tootmise alal on märgatavalt aeglustunud, kuigi ametivõimud-okupandid punavad näidata kiiret arengut ja õitsengut. See areng on näit. Eestis ja Ida-Saksamaal mõõdetav vaid selles, et üldises kommunistlike riikide ebaefektiivsuses on nende maade ebaefektiivsus suhteliselt vähem, mis ilmneb siis teatud standardivahes. Kuid mis aitab mõne rahva loomulik töökus, kui selle tulemused otsekohe ära neelatakse "suure naabri" poolt ja omarahvas suurt osa toodangust kunagi ei näe ensm oma siseturul. See loob halluse ja lootusetuse, kus sageli otsitakse rohkem lohutust alkoholist kui see oleks indiviidile endale kui ka ühiskonnale kasulik.

Võimetus luua tööindu ja efektiivsust on olnud ja jääb kommunistliku maailma suurimaks ning näib, et ületamatuks probleemiks. Senistel kogemustel on see maailm võimeline vallutama ja ikestama töökaid rahvaid ja ära võtma nende tootmisvahendeid, suutmata aga neid rakendada endises innus ja kapatsiteedis tööle enda kasuks, kui nad on [illegible] paljaks riisutud ja maha nivelleeritud nõukogude üldisele tasemele. Ja see on suur nõrkus.

KLA

Eesti arst eksperdiks

TORONTO (VE) — Torontos töötav eesti arst röntgenoloog dr. H. Meema, kes on viimaste aastate kestel tegutsenud oma igapäevase töö kõrval koos oma abikaasa dr. S. Meemaga luude uurimistöö alal ning teinud endale rahvusvahelise nime, on kutsutud Ühendriikidesse Dallasesse, ekspertide komisjoni liikmeks ühe suurema riikliku toetussumma määramiseks eriuurimiseks. Komisjon tutvuneb 24. oktoobril kohapeal ühes sealses haiglas uurimistöö võimalustega ja programmiga ning teeb siis oma otsuse. Dr. H. Meema sõidab Dallasesse koos abikaasaga.

● End. Tartu ülikooli raamatukogu ja Eesti kultuuriloolise arhiivi ametnik Olga Männik, kes paguluses on pikemat aega töötanud California ülikooli raamatukogus, läks nüüd pensionile ja asus elama Kanadasse Vancouveri.

Eesti Vabadusliit

EVL siht on eelkõige Eesti riigi iseseisvuse ja eesti rahva vabaduse taastamine.

Soomlane teeb

maalritöid

tapetseerimise ja tisleritöid.
Tel. 769 51 27.

Kuidas hukkus rootsi traaler?

GÖTEBORG — On võimalik, et mõne nädala eest Skageni lähedal, Jyllandi rannikul hukkunud rootsi kalatraaleri uputas tundmatu allveelaev, arvavad kogemustega kalurid.

Öckerö traaleri "Brattviki" hukkumine nõudis kolme rootsi kaluri elud, kuna neljas mees, kipper, pääsis. Olles uurinud randa uhutud vrakiosi, väidavad kalurid, et ahtrioSa laud on "nagu läbi saetud", s.t. järsult murdunud. See laseb oletada, et traalerile sõitis peale mingisugune teine sõiduk, näiteks allveelaev. Hirtshalsi sadamakontori eksperdid aga väidavad, et kalurite teooria ei sobi hästi paika, kuna sügavus aktuaalsetes vetes on kõigest 12—16 meetrit. See on ju muidugi "periskoobisügavus", kuid õnnetuspäeval, 5. oktoobril valitses Skageni vetes niivõrd tugev torm, et vaevalt ükski allveelaev võinuks riskida niiöelda polmandalikul sõitmisega. Eksperdid rõhutavad, et traaleri viis ikkagi põhja tugev murdlaine. "Brattviki" kipper ütleb, et ta ei esita omapoolseid tähelepanekuid*enne kui toimuvad ametlikud ülekuulamised.

Jyllandi rannikul ja eriti Skageni neeme läheduses on alatihti olnud liikumas idariikide allveelaevu, kusjuures mõni neist on "eksinud" ka Göteborgi vetesse.

● Seattle'is Washingtoni osariigis sai 75-aastaseks Johanna Nurk, o-na Sarvieck, end. Tartu ülikooli õigusteaduskonna professori Mart Nurga lesk. USA-s töötas pr. Nurk Seattle'i haiglas õena 14 aastat kuni pensionile minekuni.

IRA Löfvander & Co AB

Surbrunnsgatan 29, 113 48 Stockholm, tel. 32 21 40

FÖRMEDLING AV LICENSIERADE POSTPAKET TILL SSSR

Alla paket avsedda för julen måste snarast möjligt lämnas

Följande varor kan beställas för leverans i SSSR:
Bilmotorer, motorcyklar, mopeder, kylskåp, tvättmaskiner, dammsugare, symaskiner kameror, TV-apparater, radioapparater, cyklar, bilräck och transistorradioapparater.

Beställning av gåvocertifikat emottages.

ÖPPETTIDER: Vardagar kl. 8.30—17.00, lördagar stängt.

Balti üliõpilased sulgesid

Algus lk. 1

kasvavates gruppides jälgima, mis on lahti...

Sissekäigud olid n.ü. hermeetiliselt suletud, ainult umbes kella 14.25 paiku neljal autol ja mootorratastel kohale sõitnud politseinikud said blokeerijate vahelt läbi astudes hoonesse sisse. Politsei kohale saabumise tõmbas veel enam uudishimulikke Times Square'ist kohale. Samaaegselt hakkas sealt ka iga natukese aja järele läbi sõitma Balti riikide lippe ja vabastamist nõudvaid loosungeid kandev veoauto. Sündmuskohale sigines igat liiki pildistajaid ja ka mõned ajakirjanikud.

Politseinikud, lugedes lendlehti ja tutvudes olukorraga, liikusid muigavate nägudega ringi. Et "poolte" vahel olid alganud läbirääkimised, siis politsei juhid ootasid selle tulemusi.

Balti demonstrandid nõudsid, et nende esindajad peavad pääsema "N.Y. Times'i" poliitilist osakonda juhtiva toimetaja jutule, et viimaselt pärida ajalehe käitumise põhjust Balti riikide vabastamist nõudvate aktsioonide ja muu vastava suhtes.

Pärast mõneaegset asjade käiku teatasid toimetuse esindajad demonstrantide juhtidele, et nende nõudmisele tullakse vastu. Kuna asjaomane toimetaja ei viibinud kohal, lepiti kokku, et kokkusaamine korraldatakse lähemal päeval ja vastuvõtjaks on lehe poliitilise osak. toimetaja ja ühtlasi ka "N.Y. Times'i" kaasosanikke Clifton Daniel. Viimane on teatavasti abielus end. presidendi H. Trumani tütrega.

Demonstratsiooni juures viibis ka üks ameeriklasest advokaate, et ettenägemata tekkida võivates olukordades demonstrantidele varuda juriidilist nõuannet ja kaitset, mida aga praktiliselt vaja ei olnud.

Pärast kokkuleppe saavutamist vabastati sissekäigud ja noored kasutasid veel lühikest aega võimalust plakatite demonstreerimiseks hoone ees olevale rahvale. Piketeerivaid noori püüdsid siin ajalehe trükitöölised suruda ruumiliselt koomale ja korraks tekkis veel palavamat õhkkonda. Näis, et mõned kõnniteel viibinud eraisikud jagasid ka noorte seisukohti ja sattusid vaidlema "N. Y. Times'i" inimestega. Puudus vähe löömingu võimalusest. Politsei lõikas selle ära ja üheaegselt noorte peogrupi lahkumisega kohale jõudnud veoautole, kust nad kõnekooris valjult nõudsid vabadust Balti rahvastele, asus politsei laiali saatma "N. Y. Times'i" hoone ümbrusse kogunenud rahvast.

On huvitav märkida, et salk ajalehe töölisi liikus järgi kõnniteed kaudu kesklinna suunas minevatele demonstrantide tegelastele. Peatades viimaseid, üteldi enne ringi vaadates, et "... teil on sada protsenti õigus!" ja küsiti veel lendlehti sõpradele lugemiseks, mille peale tänati ja liiguti tagasi.

Auto lippude, loosungite ja kõnekooris noortega liikus mõnda aega ringi kesklinna tänavail ja avanüüdel, meenutades taas tuhandetele Baltikumi küsimust.

Demonstratsioonist võttis osa 45-50 eest, läti ja leedu noort. Teisipäeva, 27. okt. õhtul oli noorte võitlusgrupil nähtud ette veel üks demonstratsioon, seekord väljaspool Manhattanit.

Nagu asjale lähedal seisjailt kuuldub, oodatakse huviga "N.Y. Times'i" reageeringuid. Järgnevates ajalehe numbrites sündmuste kohta ühtegi rida ei ilmunud. Kinnitati, et vajaduse korral jatkatakse vastuaktsioone ühel või teisel kujul.

Protestidemonstratsiooniga New York Times'i" vastu esinenud Balti üliõpilasgrupi esindajail oli kohtamine lehe poliitilise osakonna toimetaja Clifton Danieliga kolmapäeva keskpäeval.

Kõnelused nõudsid aega üle tunni ja nende juures viibis ka lehe juhtkirjade osakonnast Harry Schwartz, kes pikemat aega viibinud N. Venes N. Y. Times'i esindajana.

Lätlased võitsid KORVPALLIS Rootsit üle noatera

Läti-Rootsi maavõistlus Stockholm Eriksdalshallenis 1. novembri õhtul oli meelitanud kokku saalitäie korvpallihuvisili, nende hulgas märgatav osa kohalikust läti kolooniast, kes kõigiti püüdsid aplausidega kaasa aidata nende ikestatud kodumaalt läände pääsenud sportlastele. Viimased võitsid 9 2— 78. Sellegipoolest tuleb ütelda, et üle noatera, kuna normaalaeg pärast pidevat Rootsi juhtimist lõppes viigiliselt 73 — 73 ja lätlastel õnnestus võidu saavutamine alles 5-minutilisel lisaajal. Siis olid rootslaste parimad vigade tõttu mängust välja langenud.

Publiku hulgas oli ka eestlasi,sest õieti olid rootslased võistlusaja reserveerinud maavõistlusega eestlastega, kes aga ei tulnud (N. Liidu saatkond lihtsalt teatas, et eestlastel "ei ole programmis", küll aga lätlastel). Mis nüüd ka põhjuseks oli eestlastele välisreisi keelamiseks, siis oli see lätlastele õnneks. Nad on rootslastega maavõitluse vormis pidanud kaks matshi (üks Stockholmis ja teine Riias) ja mõlemad võitnud. Lätlasi ja eestlasi peetakse N. Liidus praegu tugevaimateks meeskondadeks korvpalli alal.

Nähes neid nüüd mängimas, tundus siiski, et ennesõjaaegne iseseisev Läti oma mängus oli elegantsem.

Kuid nüüd tegid meeskonna liikmes, ealt ilmselt tunduvalt vanemad kui rootslased, tugevat ja järjekindlat tööd, osutades erilist vastupidavust ja vältides vigu palju rohkem kui vastased. See viigi lõpuks viigi ja siis võidu, sest esimese poolaja aiguses otse lätlasi väljakvalifitseerinud mänguga koosseis muutus väljalangemiste tõttu varsti märksa ebaefektiivsemaks.

Esimese hooga asusid nimelt rootslased juhtima tervelt 30:18,siis vähenes vahe kümnekonnale punktile, mis kahanes alles üsna lõpuks. Igal juhul oli selge, et lätlased ei olnud korvi all kangeltki nii efektiivsed kui rootslased, kes punkte noppisid kõige võimatumaist asendeist visates.

Rootsi meeskonda täiendati lõpuks pagulaslätlase Arnis Veigursiga ja ungarlase Janos Figediga, kes aga, olles valdava osa matshist istunud reservide pingil, enam ei suutnud midagi ära teha langeva mänguhoo tõstmiseks. Kuid sellegipoolest jäi mulje, et Rootsi, kus korvpall käiku läks alles balti põgenike saabumisega, on teinud suuri edusamme ja on jõudnud väärikasse rahvusvahelisse klassi.

Rootsi parimaks meheks ja suurimaks punktitegijaks oli Jörgen Hansson 38 punktiga, kuna lätlasist oli parim Jürgensons 23 punktiga.

Eriksdalshalleni ühele seinale oli riputatud äbar praegune Läti okupatsioonilipp koos rootsi lippudega. Vana puna-valge-punase kombinatsiooni võis aga näha lätlaste pükste lampassidel. Nad esinesid idariikide tavalises punases trikoos mustade pükstega, kusjuures trikoole ei olnud asetatud maa nimetust "Latvijat", nii nagu see maavõistlusel olnuks kombekohane.

● Illinoisi osariigis Woodstockis sai 80-aastaseks õigusteadlane Kaarel Jürima, end. Tartu maa-ameti juhataja.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Valimiskoosolek

REE Esinduskogu valimised toimuvad 14—23 novembrini. Eelseisvate valimiste selgituskoosolek on pühapäeval 8. nov. kell. 12.00 Eesti Seltsi ruumes, Karlsborgsgatan 2. (Zetterbergsgatani põik tänava nurgal esimine maja).

Kõnelevad: L Karupää ja M Kiiver, Rahvuslik Koostöö Keskus. H Kann ja L Aring — Eesti Vabadus liit. P Puusepp ja M Jüris — Rahvuslik Parempoolne Rühm, Valve Nõu, Liberaalne Erakond. REE Pürojuhataja Ahti Pae sõnavõtt.

Need kes soovivad kontrollida kas nad on võetud valimisõiguslike nimekirja, võivad seda teha samal ajal.

ESKILSTUNA

Sügiskoosviibimine

Eskilstuna Eesti pensionäride ühingu Juhatus korraldab oma liikmetele Sügis-koosviibimise laupäeval 14. nov algusega kell. 14.00 Moderata Samlingspartei ruumes Careligatan 8.

Koosviibimisest osavõtta soovijail palub Juhatus teatada hiljemalt, 12-da nov. õhtuks tel 14 97 81 või 14 83 82.

Juhatus ütleb kõigile ühingu liikmetele teretulemast.

HALMSTAD

Seltsi juubel

Halmstadi Eesti selts tähistab oma 25 aastast tegevusjuubelit vastavasisulise aktusega ja mardihane söömisega laupäeval, 14 novembril algusega kl 19.00 ABF:i peosaalis.

Osavõtust eelregistreerimine soovitav, mida võtavad vastu kõik juhatusliikmed.

LANDSKRONA

REE valimised

Seoses REE üldvalimistega on Landskrona valimispiirkonda kuuluvatel eestlastel võimalik kontrollida valijate nimekirja andmeid eneste kohta toimkonna abiesimehe Julius Hohensee kaudu Ångsgat. 11, Landskronas, või telefonil nr 14936.

LUND

Valimiskoosolek

Valimiseelne informatsioonikoosolek toimub Lundis pühapäeval, 8. nov. kl. 14 Punase Risti ruumides, Lilla Gråbrödersg. 1 C. Kavas sissejuhatav sõnavõtt ja rühmituste esindajate sõnavõtud. EVL — Agu Kriisa, LE — Kristjan Vaigur, RKK — Herman Öödik, RPR — Ado Irval. Küsimusi paneelile ja vaidlus kuulajaskonna osavõtul. Kohvilaud soovijaile. Koosolekul võimalik kontrollida, kas valitavad on sisse kantud nimistusse.

VÄSTERÅS

Valimiskoosolek

REE Esinduskogu valimised toimuvad 14—23 novembrini. Eelseisvate valimiste selgituskoosolek peetakse pühapäeval 8. noebembril, kell. 16.30 Västeråsi Eesti ühingu ruumes Köpingsvägen 65 keldrikorral.

Kõnelevad: L Karupää — Rahvuslik Koostöö Keskus, H Kann — Eesti Vabadusliit, P Puusepp — Rahvuslik Parempoolne Rühm, ja Valve Nõu — Liberaalne erakond. REE büroojuhataja Ahti Pae sõnavõtt.

Need, kes soovivad kontrollida, kas nad on võetud valimisnimekirja, võivad seda samal ajal teha.

Karl Kais 65-aastane

Karl Kais

5. novembril tähistab üks sitke ja visa eesti mees, majandusteadlane Karl Kais oma 65. a. sünnipäeva.

Juubilar sündis aastal 1905 Antsla vallas, Perajärve talus. Haridustee kulges läbi Mändiku vallakooli, Kaika ja Karula kihelkonnakoolide, Valga Poeglaste Gümnaasiumi, Tallinna Kolledzi ja Tartu ülikooli. Lõpetas Tartu ülikooli majandusteaduskonna kevadel 1935 Oli seejärele ametnikuks Eesti Maapangas. Hiljem Majandus- ja Teedeministeeriumide teenistuses kui Paldiski linna tolliinpektor ja sadamakapten, millistest ülesannetest pidi loobuma Paldiski linna evakueerimise tõttu 1940. a. kevadel, siirdudes Eesti Tarvitajate Keskühisuse teenistusse.

Põgenes Rootsi üle Läänemere 1944. a. sügisel väikeses kalapaadis. Seejärele laagrielu Frostavallenis ja Ribbingelundis, siis arhiivitöö. Alates 1946. a. kevadest Almedahl-Dalsjöforsi kontserni teenistuses kuni pensionile minekuni.

Karl Kais oli see mees kes Paldiski sadamakaptenina võttis esimesena Vene sõjalaevu vastu neile lubatud Paldiski baasi jõudmisel 1939. a. sügisel. E.V.R. valitsuse poolt anti Kaisile selleks erakorralised volitused jutustada mis eesti ajaloouurijaile võiks täiendavat lisa pakkuda ühest süngest ajastust. Juubilar on palju raskusi nii läbi- kui ka üleelanud. Viimaseks tabamuseks oli tütre Mare-Elleni kaotus, kes suri k.a. augustis autoõnnetusel saadud vigastustesse. Sõbrad korp! Reveliast, kelle ridadesse juubilar kuulub, imetlevad juubilari visadust ja vastupanu eluraskustele ja soovivad parimaid ja heledamaid päevi tulevikuks!

L. LAID.

TRIINU aastapäevapeol

Algus lk. 1

trealis, kuid külastas ka Torontot ja viibis mõned päevad New Yorgis.

Vera Poska-Grünthali peamine siht on kontaktiloomine ja -hoidmine vaba maailma eestlaste vahel,mis on ülitähtis, sest meie vaenlased tahavad, et oleksime omavahel riius. Kontaktide loomiseks on kaks vahendit — kirjalikud kontaktid ja isiklikud. "Triinu" on heaks kontaktide vahendajaks eestlastele mitmel mandril. Viimase aasta jooksul on "Triinule" tulnud kaastöötajaid- toimetajaid juurde — Ilse Urm Austraalias, Minda Meikup USA-s ja Nora Külm Kanadas. Ajakirjale on juurde tulnud ka noortelehekülg, mida toimetab 19-aastane Helle Viirlaid.

Pr. Vera Poska-Grünthal kirjeldas siis Kanadas valitsevat ärevat meeleolu sealsete poliitiliste sündmuste tõttu, kus valimistel kaotanud partei, kes tahab Quebeci eraldada muust Kanadast, on võtnud tarvitusele terrori, röövides ära inglise diplomaadi J. Crossi ja tööstusministri Pierre Laporte'i, kelledest viimane piinati surnuks.

Eestlastel Kanadas on tunne, nagu ähvardaks seal korduda Eesti 1. detsember 1924, kus taheti riigi võtmepositsioone üle võtta.

USA-s toimuvad teistlaadi sündmused — igapäevased inimeste röövimised, tapmised, mis vihjavad sellele, et kuritööga hangitakse endale plaanikindlalt raha narkootika muretsemiseks. Maailmas valitsev ebakindlus manitseb meid omavahelisele kokkuhoidmisele, kontaktide loomisele ka väljaspoole nendega, kellega meil on ühised sihid.

Vera Poska-Grünthal oli kõnelnud ka meie noorema generatsiooni esindajatega, kelledest dr. H. Ainso oli informeerinud teda noorte n.n. Batun'i eesti grupi tegevusest, kes katsub kontakti luua Aafrika uute riikide esindajatega UNO-s ja neile selgitada N. Liitu kui uuskolonialismi teostajat, kes vägivallaga on alistanud Balti riigid, kuigi nad enne Teist Maailmasõda olid kogu maailma poolt tunnustatud iseseisvate riikidena ja olid Rahvasteliidu liikmed. Uusi Aafrika riike kutsutakse üles N. Liidu poolt okupeeritud riike mitte tunnustama, samuti mitte satelliitriike.

1972. aastal toimuvad Torontos ülemaailmsed Eesti Päevad, mis sisult oleksid ulatuslikud ja haaraksid kõiki eesti eluavaldusi, nii et need päevad omandaksid rahvusvahelise kongressi ilme — nii informeeris Vera Poska-Grünthali üks päevade korraldajaid Robert Kreem. Edasi tutvustati "Triinu" peatoimetajat Toronto Eesti Naisseltsi tegevusest,kellel on oma täienduskool ja oma maalapil laste suvikodu, nii et neil on tööd aasta ringi.

Lõpuks tänas Vera Poska-Grünthal kõiki aastapäevaks kokkutulnuid ja selle korraldamisel vaevanägijaid.

USA presidendid

Algus lk. 1

na Rooseveltile hakkas enamlaste suhtes ajama hoopis kõvemat poliitikat kui tema eelkäija ja pani Stalini ekspansioonile läände piirid.

Cliffordi memorandum on tänapäev sama aktuaalne, nagu ta oli selle töö koostamise ajal, siiski näib ta unenud olevat. Ülevaate terve tekst on toodud raamatu lõpus ja on 5 lehekülge pikk. Allpool järgneb lühikene kokkuvõtte.

USA ei tarvitse enam karta ei Saksat ega Jaapani, küll aga N. Liitu. Seepärast on möödapääsematu vajalik tutvuda sovjettide tegevuse motiividega ja meetoditega, ainult sel teel on võimalik taastada kord Aasias ja Euroopas. Vene rahvas on umbusklik. Seda kasutavad ära nüüdsed vene võimukandjad, et õigustada oma politseiriigi korda. Olukorra arusaamiseks on edasi vajalik meeles pidada, et vene poliitika aluseks on Marxi teooria, mis nõuab kapitalistlike riikide hävitamist kommunistide poolt. Samal ajal püüavad N. Liidu juhid kokkupõrke aega edasi lükata, et ennast paremini ette valmistada. Sellega on muide seletatav Kremli püüe lõhestada Lääne-Euroopat ja lõhkuda lääne riikide koostööd.

Lähis Ida on väga tähtis N. Liidule, eriti strateegiliselt ja soovist saada oma kätte mitmesuguse toormaterjali maid. Ta loodab aja jooksul ka Türgist teha satelliitriigi, sellega kindlustades oma püüdeid Vahemere ja selle üle valitsemise suhtes.

Moskva politika UNO osas on sihitud N. Liidu mõju suurendamisele teiste riikide arvel. Näib, et Kreml nõustus astuda UNO liikmeks mitte rahu armastusest, vaid püüdest leida koha, kus saab hästi ajada propagandat teistes riikides N. Liidu ja tema püüdluste kasuks.

Moskva saab UNO-s alati katsuma läbi suruda oma tahtmist ja maksma panna oma soove. Tingituna sellest soovib N. Liit tulevikus kahtlemata suurendada UNO-t uute liikmete vastuvõtmise teel, et sellega suurendada oma pooldajate arvu. Jutt sellest, nagu võiks või tahaks Vene välja astuda UNO-st, ei pea pai ka, sest see tähendaks teiste riikide organiseerimist N. Liidu vastu.

On õige, et Kreml ei saa praegusel ajal relvade abil suurendada oma võimu maailmas. Kuid ta katsub tulevikus kahtlemata aatomirelvade ja nende arvu suurendamise abil selleni jõuda, et ta igal ajal saab muule maailmale ükskõik kus kallale tungida. Võimalus pidada igalpool maakeral kallaletungi sõda, on sovjettide sõjapoliitika lõppsiht.

Jättes kõrvale Kremli püüdlusi tugevdada oma sõjalist jõudu niivõrd, et Vene saaks tungida kallale USA-le, ohustab N. Liit Ühendriike juba sellega, et ta püüab USA prestiishi maailmas kõigutada ja selle sõprade arvu igasuguste abinõudega vähendada ning välja kutsuda vaenulikke avaldusi Ameerika vastu.

Üheks Moskva sihiks on suurendada oma agentide ja salakuulajate arvu USA sõjaväes ja üldse Ameerikas. Sõjaväes aetakse enamlaste sõbralikku propagandat ja diskrediteeritakse USA valitsust. Püütakse tekitada rahutusi USA-s ja Lõuna- ning Kesk-Ameerikas, seada oma inimesi tähtsatele kohtadele igasugustes ametasutustes.

Clifford räägib oma memorandumis ka sammudest, mis tuleks USA poolt ette võtta N. Liidu aggressiivsuse peatumiseks, arvestades seda, et ainus tee, mis ses mõttes võib viia sihile, on jõupoliitika. Tuleb mitte ainult tähelepanelikult jälgida, mida Moskva ette võtab, mitte ainult tarvitada ilusaid sõnua ja uskuda Moskva lubadustesse, vaid tegevuse kindlustamiseks ja toeks väsimatult töötada kaitsejõudude suurendamise suunas.

Oskar Angelus

● Stipendiaadina õpib ühes USA gümnaasiumis Jaan Seim Stockholmist. Ta on Stockholmi eesti algkooli lõpetajaid.

● Ameerika Ühendriikidest saabus Stockholmi tagasi pärast pooleteiseaastast töötamist eriteadlasena ühes USA-kontsernis majandusteadlane Madis Üürike jr. koos abikaasa Maiga. Ta jätkab oma varasemat teenistust ülikoolilektorina Uppsala ülikooli juures ning asub doktoritöö kirjutamisele. Pr. Mai Üürike, n-na Tökke, lõpetas oma õpingud Stockholmi ülikoolis fil. kand. astmega.

● New Yorgis abiellusid Edgar Villem Parum ja Pirka Behm. Pruut on soomlanna.

†

Armast

Vanda
Essman'i

mälestavad kurbuses

INGER ja PAAVO KAULIO
MAGDA ja ARTUR PUGAL
IDA ja JOH. TALVARI
HUGO KÖHLER
OLAF MEYER
JAAK RAATS

†

Meie hulgast lahkunud armast

Vanda
Essman'i

Mälestavad sügavas kurbuses

AINO
HELENE

†

Raske haiguse tagajärjel lahkunud

Edla Sinisalu

mälestavad vaikses leinas perekonnad:

MERELAID
VIINAMÄE
HAABLAHE
HEINSOO
ED. PARKAS abikaasaga
RISTIEMA POULINE

Olgu kerge Sulle võõras muld!

†

Peapiiskop emer.

Johan Kõpp

Mälestab leinas

EESTI RAHVUSLIK LIIT

†

Peapiiskop

Johan Kõpp

Tammetäht I.

Mälestavad leinas

EESTI SKAUTLIKE NOORTE MALEV ROOTSIS
GAIDERITE KOGU ROOTSI KOONDIS
SKAUTMASTERITE KOGU ROOTSI KOONDIS
METSAKODU